

Vendim nr. 63 datë 05.04.2024

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, i përbërë nga:

Holta Zaçaj,	Kryetare
Marsida Xhaferllari,	Anëtare
Marjana Semini,	Anëtare

në datën 05.04.2024 mori në shqyrtim paraprak kërkesën nr. 2 (L) 2024 të Regjistrit Themeltar, që i përket:

KËRKUESE: **LINDITA BULLAJ (SHLLAKU)**, përfaqësuar nga avokatët Irena Dule dhe Dorian Matlija, me prokurë.

OBJEKTI: **Shfuqizimi i vendimeve nr. 358, datë 15.09.2015 të Gjykatës së Apelit Tiranë; nr. 00-2023-3225, datë 26.07.2023 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.**

BAZA LIGJORE: **Nenet 42, 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*) dhe neni 1 i Protokollit nr. 1 të saj; ligji nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).**

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese (*Kolegji*), pasi dëgjoi relatorin e çështjes Marjana Semini, shqyrtoi kërkesën, dokumentet shoqëruese, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuësja Lindita Bullaj (Shllaku) (pala paditëse në procesin gjyqësor) dhe shtetasi A.Sh. (pala e paditur në procesin gjyqësor) kanë qenë të lidhur në martesë që prej datës 20.08.1986, e cila është zgjidhur më 07.12.2020. Gjatë kohëzgjatjes së martesës, shtetasi A.Sh. ka blerë dy pasuri të paluajtshme të llojit dyqan, të ndodhura në Tiranë, ndërsa trualli mbi të cilin kanë qenë ndërtuar dyqanet ka vazhduar të jetë në pronësi të shtetit deri në vitin 2011, kur është blerë nga shtetasja E.C. (gjithashtu, palë e paditur në procesin gjyqësor). Me kontratën e dhurimit të datës 14.04.1999 shtetasi A.Sh. i ka dhuruar shtetasës E.C. 1/2-ën pjesë në secilën prej këtyre pasurive të llojit dyqan (*kontrata e dhurimit*), duke u bërë këta shtetas bashkëpronarë në pjesë të barabarta. Më pas dy dyqanet janë prishur dhe në vend të tyre është ndërtuar një godinë 3-katëshe. Në vijim, me kontratën e shitjes të datës 04.07.2000 shtetasi A.Sh. i ka shitur shtetasës E.C. pjesën e tij takuese në këto pasuri në pronësinë e tij (*kontrata e shitjes*).

2. Kërkuësja, e cila nuk ka qenë palë në asnjë nga këto kontrata në cilësinë e bashkëpronares së prezumuar të pasurive të fituara nga bashkëshorti gjatë martesës, i është drejtuar gjykatës me padi, duke kërkuar detyrimin e të paditurve A.Sh. dhe E.C. për ta njohur bashkëpronare në 1/2-ën pjesë të pasurisë godinë 3-katëshe, për shkak të pavlefshmërisë së veprimeve juridike të lidhura ndërmjet dy të paditurve.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 10797, datë 10.11.2014, ka vendosur të rrëzojë padinë e paditëses Lindita Bullaj (Shllaku), si të pabazuar në ligj, pasi gjatë gjykimit ka rezultuar se pasuritë objekt mosmarrëveshjeje nuk ekzistojnë më dhe në vend të tyre është ndërtuar një godinë 3-katëshe, e cila është çmuar nga gjykata si ndërtim i paligjshëm. Për këtë arsye, ajo gjykatë ka çmuar se kërkitimi për detyrimin e njohjes së bashkëpronësisë dhe kthimi në gjendjen e mëparshme të pronësisë është kërkitim pa objekt, pasi bazohet në një situatë paligjshmërie, e cila nuk gëzon mbrojtje ligjore. Kundër këtij vendimi kërkuësja ka paraqitur ankim në gjykatën e apelit, me pretendimin se gjykata e shkallës së parë nuk i ka analizuar me përgjegjësi profesionale provat dhe ka bërë interpretim të gabuar të ligjit.

4. Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 358, datë 15.09.2015, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr. 10797, datë 10.11.2014 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, duke vlerësuar se pretendimet e ngritura në ankim nuk qëndrojnë dhe se gjykata e shkallës së parë,

pasi ka shqyrtuar provat, me të drejtë, ka arritur në përfundimin se kërkimi i paditëses në padi për kthimin e palëve në gjendjen e mëparshme është i pabazuar në prova, për shkak të gjendjes së faktit të pronës. Kundër këtij vendimi kërkuesja ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë.

5. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit, me vendimin nr. 00-2023-3225, datë 26.07.2023, ka vendosur mospranimin e rekursit, për shkak se ai nuk përmbante asnjë nga shkaqet e parashikuara nga neni 472 i Kodit të Procedurës Civile (KPC).

6. Në datën 16.02.2024 kërkuesja i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) me ankim kushtetues individual, sipas objektit të tij, i cili, pasi është plotësuar sipas kërkesave të ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar në datën 22.02.2024.

II

Pretendimet e kërkueses

7. **Kërkuesja**, në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar se vendimet e kundërshtuara i kanë cenuar të drejtën *për një proces të rregullt ligjor*, për rrjedhojë edhe *të drejtën e pronës private*, në drejtim të:

7.1. *Së drejtës së aksesit të lidhur me të drejtën e ankimit substancial*, pasi gjykata e shkallës së parë, duke bërë shkelje të rëndë procedurale, ka vendosur rrëzimin e padisë, ndërsa sipas arsytimit që e ka sjellë në atë konkluzion duhej të vendoste pushimin e gjykimit, sipas nenit 299, shkronja “c”, të KPC-së. Duke vendosur rrëzimin e padisë, ajo gjykatë i ka hequr mundësinë kërkueses që t`i drejtohet sërish gjykatës me të njëjtën padi të ndryshuar në kërkimet e saj, pasi ato tashmë përbëjnë gjë të gjykuar, pa qenë në fakt të tilla.

7.2. *Standardit të arsytimit të vendimit*, pasi vendimi i Gjykatës së Lartë është i përgjithshëm, jo konkret dhe nuk lidhet me çështjen objekt gjykimi në mënyrë të posaçme, por është një arsyetim që mund të përdoret në çdo rast që ajo vendos mospranimin e rekursit. Në kundërshtim me këtë standard janë edhe vendimet e dy gjykatave të faktit, pasi janë të paqarta dhe jo koherente me provat dhe faktet e çështjes.

7.3. *Së drejtës për një proces të drejtë dhe parimit të gjykimit nga një gjykatë e paanshme*, pasi Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vlerësuar në mënyrë të njëanshme provat e paraqitura nga pala e paditur dhe ka zhvlerësuar provat e paraqitura nga pala paditëse. Po kështu, ajo gjykatë nuk ka zhvilluar një hetim të gjithanshëm gjyqësor, duke mos u dhënë përgjigje të gjitha kërkesave të ngritura

nga kërkuesja, duke iu referuar kërkesës lidhur me truallin. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk ka marrë në shqyrtim provat, së paku ato që lidhen me pronësinë e truallit, për pasojë ka shkelje të rënda procedurale që, sipas nenit 467 të KPC-së, sjellin pavlefshmërinë e vendimit ose të procesit të gjykimit.

III

Vlerësimi i Kolegjit

A. Për legjitimitimin e kërkueses

8. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur.

9. Kolegji vlerëson se kërkuesja, si individ, legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të shkronjës “f” të pikës 1 të nenit 131 dhe shkronjës “i” të pikës 1 të nenit 134 të Kushtetutës, pasi është palë në çështjen objekt të ankimit kushtetues individual, për rrjedhojë ka interes të drejtpërdrejtë për vënien në lëvizje të këtij gjykimi kushtetues.

10. Kriteri i *shterimit të mjeteve juridike efektive*, sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës kërkon që individi t’i drejtohet Gjykatës me ankim kushtetues individual, pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike efektive për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese që ai pretendon se i janë cenuar. Qëllimi i këtij neni të Kushtetutës është, ndër të tjera, të mundësojë parandalimin ose riparimin e shkeljeve të pretenduara, brenda sistemit gjyqësor të zakonshëm, përpara se të tilla pretendime të paraqiten në Gjykatë. Mjetet ligjore konsiderohen të shteruara kur, në varësi të rrethanave të çështjes, rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi. Ky rregull nënkupton jo vetëm që individi t’u jetë drejtuar të gjitha instancave të zakonshme, por edhe që të gjitha pretendimet që ngre në këtë Gjykatë t’i ketë paraqitur më parë në këto instanca, të paktën në substancë, duke respektuar kërkesat formale dhe afatet e parashikuara në ligjin procedural (*shih vendimet*

nr. 24, datë 27.04.2023; nr. 12, datë 09.03.2021; nr. 8, datë 19.03.2018 të Gjykatës Kushtetuese).

11. Në rastin konkret, për sa u përket pretendimeve për cenimin e së drejtës së aksesit në drejtim të së drejtës së ankimit substancial dhe asaj për t'u gjykuar nga një gjykatë e paanshme, Kolegji vëren se këto pretendime kërkuesja nuk i ka ngritur më parë në rekursin drejtuar Gjykatës së Lartë, por i ka parashtruar për herë të parë në ankimin kushtetues individual. Ajo nuk rezulton të ketë bërë më parë përpjekje në asnjë nga mjetet juridike të përcaktuara nga legjislacioni në fuqi (ankim, rekurs) për të ngritur pretendimet si më sipër. Për rrjedhojë, Kolegji, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja "f", të Kushtetutës dhe nenit 71/a, pika 1, shkronja "a", të ligjit nr. 8577/2000, për këto pretendime çmon se kërkuesja nuk ka shteruar mjetet në dispozicion.

12. Për sa i përket pretendimit që ka të bëjë me cenimin e *standardit të arsyetimit të vendimit*, Kolegji konstaton se kërkuesja e ka lidhur si me vendimin e Gjykatës së Lartë, ashtu edhe me vendimet e gjykatave të faktit, pavarësisht se vendimi i gjykatës së shkallës së parë nuk është kundërshtuar prej saj në objektin e ankimit kushtetues individual. Në lidhje me vendimet e gjykatave të faktit, kërkuesja i është drejtuar Gjykatës, pasi ka shteruar mjetet e ankimit në formë dhe përmbajtje, kurse në lidhje me vendimin e mospranimin të rekursit, të dhënë nga Gjykata e Lartë, ajo nuk ka më mjete në dispozicion për kundërshtimin e tij përveç ankimit kushtetues individual, për rrjedhojë Kolegji vlerëson se ajo i ka shteruar mjetet juridike efektive në dispozicion për këtë pretendim.

13. Kërkuesja legjitimohet edhe *ratione temporis*, në kuptim të përmbajtjes së nenit 71/a, pika 1, shkronja "b", të ligjit nr. 8577/2000, pasi vendimi më i fundit në kohë i kundërshtuar, ai i Gjykatës së Lartë, mban datën 26.07.2023 dhe është bërë i disponueshëm për palët në datën 16.10.2023 (datë në të cilën është publikuar në faqen zyrtare të Gjykatës së Lartë), ndërsa kërkesa është paraqitur në këtë Gjykatë në datën 16.02.2024, pra brenda afatit ligjor 4-mujor.

14. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, Kolegji vëren se kërkuesja ka pretenduar cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit, duke e lidhur këtë pretendim si me vendimin e Gjykatës së Lartë, ashtu edhe me vendimet e gjykatave të faktit. Për këtë pretendim, Kolegji ka vlerësuar se *prima facie* hyn në juridiksionin kushtetues, ndaj do të shqyrtohet në vijim për bazueshmërinë e tij.

B. Për pretendimin e cenimit të standardit të arsytimit të vendimeve gjyqësore

15. Kërkesja ka pretenduar se vendimi i Gjykatës së Lartë është i përgjithshëm, jo konkret dhe nuk lidhet me çështjen objekt gjykimi në mënyrë të posaçme, por është një arsyetim që mund të përdorej në çdo rast që Gjykata e Lartë bën mospranim rekursi. Edhe vendimet e dy gjykatave të faktit janë të paqarta, jo koherente me provat dhe faktet e çështjes, duke i cenuar, për pasojë, edhe të drejtën e pronës private.

16. E drejta për proces të rregullt ligjor përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, që i garantohet individit nga nenet 42 dhe 142, pika 1, të Kushtetutës. Lidhur me këtë, në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se vendimi duhet të mbështetet vetëm mbi faktet që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor dhe duhet të përmbajë bazën ligjore mbi të cilën bazohet zgjidhja e mosmarrëveshjes, analizën e provave dhe mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Ai, në çdo rast, duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje (*shih vendimet nr. 9 datë 20.01.2023; nr. 11, datë 24.05.2022; nr. 16, datë 16.03.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

17. Gjykata në mënyrë konstante në jurisprudencën e saj ka pohuar se interpretimi i ligjit dhe zbatimi i tij në çështjet konkrete, si dhe vlerësimi i fakteve dhe rrethanave janë çështje që ndajnë juridiksionin e gjykatave të zakonshme nga juridiksioni kushtetues. Mënyra se si gjykatat e zakonshme kanë përcaktuar faktet dhe kanë interpretuar ligjin e zbatueshëm në zgjidhjen e mosmarrëveshjes në shqyrtim përpara tyre nuk përbën lëndë kushtetuese, me përjashtim të rastit kur kjo mënyrë veprimi e gjykatës së zakonshme provohet se ka cenuar të drejta kushtetuese të individit, në kuptimin që procesi në tërësinë e tij rezulton haptazi i paarsyeshëm ose arbitrarisht. Nga ana tjetër, Gjykata ka pohuar se detyra e saj është të vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrarisht, në kuptimin që të bjerë ndesh haptazi me konceptin e gjykimit të drejtë të përcaktuar në nenin 42 të Kushtetutës (*shih vendimet nr. 30, datë 29.05.2023; nr. 32, datë 03.11.2022 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjithashtu, Gjykata ka pranuar se ajo nuk vepron si shkallë e katërt gjykimi, por ndërhyr atëherë kur gabimi ligjor ose faktik nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm është aq i dukshëm, sa një gjykatë e arsyeshme nuk mund ta kishte bërë ndonjëherë ose është i tillë që gjykimin e bën të padrejtë (*shih vendimin nr. 34, datë 12.06.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Në rastin konkret, Kolegji konstaton se lidhur me vendimet e gjykatave të faktit, nuk rezulton që ato të kenë shmangur nga analiza dhe vlerësimi i tyre provat shkresore të paraqitura nga kërkesja dhe as kërkesat e ngritura prej saj, përkundrazi, rezulton se

pretendimet dhe provat e paraqitura prej saj i janë nënshtruar shqyrtimit gjyqësor dhe vlerësimit të gjykatave, të cilat, brenda kompetencës së tyre, kanë arritur në konkluzione të caktuara. Vetëm fakti se konkluzionet e gjykatave të faktit nuk kanë shkuar në favor të pretendimeve të kërkueses, nuk vë në dyshim të drejtën e saj për proces të rregullt ligjor. Në vendimin e saj, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, ka çmuar se kërkitimi i paditëses për kthimin e palëve në gjendjen e mëparshme, është një kërkitim i pabazuar në prova për shkak të gjendjes së faktit të pronës. Kështu, pavarësisht konstatimit si absolutisht të pavlefshme të kontratave, sipas asaj gjykate, nuk mund të vendosej kthimi në gjendjen e mëparshme në raport me pronën, e cila i është nënshtruar tjetërsimit, për shkakun se prona nuk ekziston më, në gjendjen kur ekzistonte bashkëpronësia. Ky arsyetim u është referuar konkluzioneve të vendimit unifikues nr. 5, datë 30.10.2012 të Gjykatës së Lartë. Për më tepër, rezulton se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka nënvizuar faktin që kërkitimi në padi është vetëm për pasurinë e paluajtshme të llojit godinë, pa truall. Ky fakt nuk është kundërshtuar nga kërkuësja në gjykatat më të larta.

19. Për sa i përket vendimit të Gjykatës së Lartë që ka vendosur mospranimin e rekursit, jurisprudenca kushtetuese ka pranuar se në lidhje me këto vendime, kërkesat e një procesi të rregullt ligjor mund të plotësohen edhe me një arsyetim të kufizuar të tyre (*shih vendimet nr. 16, datë 16.03.2021; nr. 2, datë 11.02.2021; nr. 9, datë 26.03.2018 të Gjykatës Kushtetuese*). Kolegji konstaton se vendimi i Gjykatës së Lartë përmban të dhënat e palëve dhe mënyrën se si kanë disponuar gjykatat më të ulëta, shkaqet e ngritura në rekurs, si edhe vlerësimin e gjykatës në lidhje me këto shkaqe. Gjykata e Lartë, pasi i ka marrë në vlerësim ato, është shprehur se rekursi nuk ngre shkaqe të bazuara nga ato të parashikuara në nenin 472 të KPC-së. Ajo ka vlerësuar se: (i) gjykatat e faktit kanë respektuar normat procedurale dhe se nuk ekzistojnë shkaqe të rënda procedurale, të cilat të kenë ndikuar dukshëm në dhënien e vendimeve; (ii) nga ana e gjykatave të faktit janë respektuar dhe zbatuar drejt dispozitat e ligjit material, duke bërë një cilësim të drejtë të fakteve dhe rrethanave që lidhen me mosmarrëveshjen; (iii) kanë kryer analizë juridike të plotë të provave, duke e zgjidhur mosmarrëveshjen në përputhje me dispozitat ligjore në fuqi.

20. Gjykata e Lartë ka vlerësuar, gjithashtu, se palëve iu është dhënë mundësia të realizojnë të drejtën e mbrojtjes, të paraqesin prova, të njihen me provat e palës kundërshtare, të debatojnë në lidhje me to, të shprehin qëndrimin e tyre për zgjidhjen e mosmarrëveshjes etj., duke respektuar të gjitha parimet bazë të zhvillimit të një procesi të rregullt ligjor. Sipas saj, qëndrimet e gjykatave të faktit janë vlerësuar si të bazuara në jurisprudencën e konsoliduar të Kolegjit Civil dhe të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë. Nga ana tjetër, sipas asaj

gjykate, pjesa e pretendimeve në rekurs që ngre çështje të vlerësimit të provave, dilte jashtë juridiksionit rishikues dhe ekskluzivisht ligjor të Gjykatës së Lartë (*shih paragrafët 13-16 të vendimit nr. 00-2023-3225, datë 26.07.2023 të Gjykatës së Lartë*). Vetëm fakti se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuesja, nuk vë në dyshim të drejtën e saj për proces të rregullt ligjor.

21. Për sa më lart, Kolegji konstaton se vendimet gjyqësore nuk rezultojnë të jenë alogjike dhe të kenë kundërthënie, ndërsa pjesa arsyetuese e tyre lidhet me përfundimin e arritur në dispozitiv, duke plotësuar kështu kërkesat e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor. Duke iu referuar në tërësi pretendimeve të kërkueses, rrethanave të çështjes konkrete, standardeve kushtetuese dhe arsyetimit të vendimeve të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe të gjykatave të faktit, konstatohet se kërkueses i është garantuar e drejta për të pasur një vendim të arsyetuar. Në vijim, Kolegji vlerëson se ndaj kërkueses është zhvilluar një proces i rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, për rrjedhojë pretendimi i saj për cenimin e këtij standardi është haptazi i pabazuar, si për sa i përket formës, ashtu edhe për sa i përket përmbajtjes.

22. Në përfundim, Kolegji vlerëson se kërkesa nuk plotëson kriteret ligjore për kalimin e saj për shqyrtim në seancë plenare.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese, në bazë të neneve 31 dhe 31/a, pika 2, shkronjat “d” dhe “e”, të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar,

V E N D O S I:

Moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare.